

Β. ΕΙΔΙΚΑ

102. Βιάζης, Σπ. δέ, Μέγας ἐν Κρήτῃ σεισμὸς κατὰ τὸ 1629. «Παρνασσὸς» τ. 16, 1893, σελ. 218—221.
103. Γεωργαλάς, Γ., Κρήτη (σεισμοί). Ἐν Μ.Ε.Ε. τ. 15, (1931) σελ. 157—158.
104. Δεινάκις, Στ. Ὁ σεισμὸς τοῦ 1508. Ἐφημ. «Ἰδῆ» Ἡρακλείου, Α', ἀριθμ. 12—13.
105. Κρητικός, Ν. Α., Sur la sismicité des Cyclades et de la Crète. «Πρακτ. Ἀκαδ. Ἀθ.» Α' 1926, σελ. 156—160 καὶ εἰς «Ann. Obs. d' Ath.» IX, 1926, pp. 77-109.
106. Κρητικός, Ν. Α., «Le tremblement de terre de la mer de Crète du 26 Juin 1926. «Ann. Obs. d' Ath.» X, 1928, pp. XXXIX—XXXVI.
107. «Le Messager d' Athènes» 2314/6-3-1930: Le grand péril des antiquités de Cnossos. Le pays des tremblements de terre.

ΕΛΕΥΘ. Κ. ΠΛΑΤΑΚΗΣ

ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΟΙΗΜΑΤΙΟΥ ΤΟΥ ΣΕΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ἐκρίθη σκόπιμον νὰ δημοσιευθῇ ἐνταῦτα φωτοτυπία τοῦ ἀνωτέρω ἐν σελ. 483 παρατιθεμένου καὶ τὸ πρῶτον ὑπὸ Σπ. Λάμπρου δημοσιευθέντος («Νέος Ἑλληνομνήμων» XI, 1914, σ. 441 κ. ἑξ.) ποιήματος περὶ τοῦ ἐν ἔτει 1508 σειμοῦ τῆς Κρήτης, εἰλημμένη ἐκ τοῦ περιέχοντος τοῦτο κώδικος Barocci 19 (P 4058) καὶ ἀποσταλεῖσα ὑπὸ τοῦ συνεργάτου τῶν «Κρητ. Χρονικῶν» Βασ. Λαοῦρδα. Ἡ δημοσίευσίς τῆς φωτοτυπίας ἐπεβάλλετο ἐπὶ τοσοῦτο μᾶλλον καθ' ὅσον ἐν ταύτῃ παρέχεται τὸ ποιημάτιον συμπληρωμένον διὰ δύο εἰσέτι στίχων, περιεχομένων εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ὀπισθίας σελίδος τοῦ φύλλου 89, βάσει δὲ ταύτης ἐπληρωθῶθησαν ὠρισμένα λάθη τῆς μεταγραφῆς τοῦ κειμένου, ἧτις ἀκριβέστερον ἔχει ὡς ἀκολούθως :

† Ποῦλι Κρητῶν Χάνδαξ, ἡ πάρος οὔσ' εὐδαίμων,
 δέρκων δυσιχεῖα ἄρι τι ἦδ' ἀθλίαν
 ὡς σφόδρ' ἄχθομαι κοῦκ ἀδακρυτὶ γε μὴν στοναχεύω
 βλασφημῶν ἔνεκ' ἦδ' ἀρρενοφθούρων·

* 2. Λ(άμπρος): δυσιχεῖα· Λ. τυ.

* Εἰς τὸν apparatus criticus δὲν συμπεριελήφθησαν οἱ ἀνορθόγραφοι τύποι τοῦ κώδικος.

- 5 ὦ πόποι, ὄλλυο' ἄρ' ἐκπέπληγμ' ἦδ' αὖ ὠδυρόμην —
 τίς μὴ γ' οἰμώξει ἠδὲ κλαυσεῖταιί τοι;
 οἴχοντ' ἐλπίδες ἀγαθαί· εἴθ' ἔσσοιτό τοι ἐσθλόν,
 ὅτι γ' ἀπώλλυς τὰ βροτοῖς, ὅσα τε γιγνόμενα,
 πλεῖστα δὲ μείλαθρα· τέθρακ' ἠδὲ γε σώματα βροτῶν,
 10 αὐτογέων ἀνέρων ἠδ' ἐτάρων τε φίλων·
 δέδρασαι μὴν ταυτιά γε εἰκάδι ἀμφ' ἐνάτη τε,
 θείρει δ' αὖ νυκτὸς πρώταιι Μαῖοιο,
 θείρους δ' αὖ Ἐλαφηβολιῶνος νυκτὸς πρώτη τε,
 ἐννοσίγαιος φέρτατος ἠδ' ἐκπαγλότατός τε·
 15 ὁ γὰρ ἐννοσίγαιός ἐστι φέρτατος ἠδὲ μέγας,
 Χριστὸς οὐρανίου παμμεδέοντός τε. —

5. cod. ὄλλυο'. 6. Λ. κλαυσεῖται. 7. cod. ἔσσοιτο. 8. Λ. ἄλγεα πάντα· cod. βροτοῖς. 10. Λ. ἐτέρων. 11. οὔτοις (;) super ταυτιά γε. 11. cod. εἰκάδια μφενατη. 12. Λ. τείρει· cod. εἴ super αἴ (πρώται). 13. Λ. τείρει, cod. θείρου. 15. cod. σιν.

Τὸ ποιημάτιον εἶναι βεβαίως κακότεχνον, ἀλλ' οὐχὶ ἀκατανόητον. Ὁ ποιήσας χρησιμοποιεῖ συχνὰ ἀνυπάρκτους τύπους, ἀρχαιοπρεπεῖς κατὰ τὴν ἀντίληψίν του : ποῦλι (πόλι), δυστεχέα (δυστυχέα), ἀρρενοφθούρων (ἀρρενοφθόρων), μείλαθρα (μέλαθρα), θείρει (θέρει), θείρου (θέρους), σιν (ἐστι). Διὰ τῆς ἐν στιχ. 8 ἀποκαταστάσεως : ὅτι γ' ἀπώλλυς τὰ βροτοῖς, ἀκολουθούσης τῆς ἐπεξηγήσεως : ὅσα τε γιγνόμενα, πλεῖστα δὲ μείλαθρα, γίνεται εὐθύς κατανοητὸν ὅτι πρόκειται περὶ σεισοῦ. Ἑρμηνευτικὴν δυσχέρειαν παρέχει τὸ : θείρει δ' αὖ· πιθανῶς ὁ γράψας χρησιμοποιεῖ τὸν ὄρον, ὡς ὁ Θουκυδίδης, εἰς τὴν εὐρυτέραν αὐτοῦ ἔννοιαν, ἐπεκτεινομένην καὶ ἐπὶ τῆς ἀνοίξεως. Ὁ στίχος 13 φαίνεται ὅτι ἐπαναλαμβάνει τὴν ἔννοιαν τοῦ στίχου 12 εἰς ἀρχαιοπρεπεστέραν (;) μορφήν, ὃ δὲ ἀντιγράψας ἐκ λάθους συμπεριέλαβεν ἀμφοτέρους τοὺς στίχους, τῶν ὁποίων μόνον ὁ ἕτερος τελικῶς θὰ ἔμενεν· ἐν τοιαύτῃ ὅμως περιπτώσει θὰ ἐγένετο ἐκ μέρους τοῦ ποιήσαντος σύγχυσις περὶ τὸν χρονικὸν προσδιορισμὸν τοῦ Ἐλαφηβολιῶνος, συμπύκνοντος ὡς γνωστὸν μὲ τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ Μαρτίου καὶ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ Ἀπριλίου, καὶ ταύτισίς του μὲ τὸν Μάϊον.

Ἡ χρονολογία τοῦ σεισοῦ τοῦ 1508 παρέχεται, πλὴν τῶν ὑπὸ τοῦ Λάμπρου παρατιθεμένων «ἐνθυμήσεων», καὶ ὑπὸ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Δωνάτου (*quarto kalendas Junias* = 29 Μαΐου), ὃ δὲ καθορισμὸς τῆς ὥρας ἐν αὐτῷ διὰ τοῦ : *secunda fere noctis hora* δὲν ἀποκλείει ὥραν μεταξὺ τῆς πρώτης καὶ τῆς δευτέρας τῆς νυκτός.

N. Π.